

Lige gyldigt hvad sprog vi taler, kan det gøres mere eller mindre høfligt. Men der er stor forskel på, hvad der skal til for at tale høfligt til andre. Inden for sprogvidenskaben taler man om, hvad sprogbrugere gør for at bevare hinandens "ansigt"/sociale status. De forskellige strategier kategoriseres i POSITIVE og NEGATIVE høflighedsstrategier, og de to typer er ikke lige udbredt i forskellige sprogsamfund.

De positive høflighedsstrategier er netop positive – de spiller på gensidig sympati, optimisme, fællesskab, interesse i og opbakning til samtalepartneren, herunder det at undgå modsigelser. Positive høflighedsstrategier kommer fx til udtryk, når en samtale indledes med spørgsmål til samtalepartnerens helbred, familieforhold, vejret mv, samt i form af komplimenter.

Negative høflighedsstrategier fokuserer på at besvære modparten mindst muligt og kan komme til udtryk i indirekte eller tvivlende formuleringer, pessimistiske antagelser (à la: "du skulle vel ikke have et øjeblik til at hjælpe mig"), undskyldninger og upersonlige formuleringer (à la "her må ikke ryges").

**Hvilke høflighedsstrategier kender du fra de sprog, du taler?
Kan de bedst karakteriseres som negative eller positive?**

En særlig form for sproglig høflighed ses i tiltaleformerne. På dansk er det meget simpelt – vi kalder Dronningen for Deres Majestæt, folketingsmedlemmer for hr. og fru, og stort set alle andre for du. Men sådan er det bestemt ikke på alle sprog.

**Hvilke tiltaleformer findes der på de sprog, du kender?
Er der forskel på, hvordan de bruges af unge og gamle?**

På ungarsk findes et ganske komplekst system af tiltaleformer. Der er dels te (=du) og Ön (=De), som hver især tager forskellige personbøjninger af verbet. Men derudover er der en tredje form, der primært bruges til ældre familiedemedlemmer, der tiltales "onkel" eller "tante", og med en tredje personbøjning. På samme vis findes der mange forskellige hilsener i forskellige høflighedsgrader, der dels signalerer respekt og dels samhørighed.

Hvilke hilsener kender du, der afspejler forskellige typer høflighed?

DIALOG PÅ UNGARSK

Lille Katalin går på gaden og møder først to drenge fra sin klasse, Pista og Laci

Laci, Pista: "Szia Kati!" ("hej, Kati". Kati er kort for Katalin)

Katalin: "Sziasztok! ("hej!" Bemærk, at ordet "hej" her er bøjet i flertalsform, fordi der er to drenge)

Bagefter møder Katalin nabokonen:

Katalin: "Jó napot, Erzsi néni" ("Goddag, tante Erzsi."

Kati bruger ordet "tante" for at vise nærhed og respekt)

Erzsi: "Szia, Katikám!" ("hej, min lille Kati." Erzsi bruger kælenavnet for at vise nærhed).

Også på vietnamesisk er det vigtigt at vælge den rette tiltaleform for at være høflig. Her skal man både tage hensyn til samtalepartnerens alder, køn og sociale status i forhold til en selv. Derfor findes der forskellige hilsener til forskellige situationer, fx **Xin chào!** ("god dag" til en jævnaldrende eller yngre person); hvis et barn møder en ældre mand **Chào ông ạ!** ("jeg hilser dig som bedstefar") og hvis barnet møder en ældre kvinde **Chào bà ạ!** ("jeg hilser dig som bedstemor"). Læg mærke til den særlige høflighedsmarkør **ạ**.

På arabisk kan tiltaleformer i familien bruges på en måde, der adskiller sig markant fra dansk, idet en mor fx kan sige til sin søn **Akalet ya mama?** ("har du spist, mor?").

Moren kalder altså sin søn for "mor", men det svarer til på dansk at sige "har du spist, sønnike?" For et eksempel på høflig tiltale uden for familien, se tekstboksen.

DIALOG PÅ ARABISK

En ældre herre sidder på café

Tjeneren: "Marhaba hajj!" ("Hej, pilgrim". Hajj er en titel på en som har været på pilgrimsfærd, men også en ærestitel for ældre der ikke har været på pilgrimsfærd).

Ældre herre: "ahlein ya ibni" ("goddag sønnike". En anden form for 'hej', som står i dualis og i sin ordrette betydning betyder 'to folk'. Sønnike siges også til fremmede for at vise nærhed.)

Tjeneren: "Bethab teshrab argile maa el-ahwe hadda, metl kel marra?" ("Kunne du tænke dig at ryge vandpipe med en kaffe ved siden af som sædvanligt?" På arabisk 'drikker' man røg).